

In memoriam

Dr Gheorghe Brătescu

(16 iunie 1922 – 11 septembrie 2017)

Dr. G. Brătescu este mezinul unei ilustre pleiade de istorici ai medicinei românești, cu unii din aceștia, ca Valeriu L. Bologa sau Nicolae Vătămanu realizând colaborări remarcabile. S-a născut la Vălenii de Munte, ca fiu al medicului Gh.T. Brătescu, fruntaș liberal din localitate și al învățătoarei Maria Brătescu, n. Ionescu. După absolvirea școlii primare din Vălenii de Munte în 1933, urmează cursul gimnazial la liceul „Sf.Sava” din București în 1941. Frecventează cu succes cursurile Facultății de Medicină din București (1941-1947). În perioada 1944-1946 a fost extern prin concurs al spitalelor din București. În 1949 obține titlul de doctor în medicină și chirurgie.

Atras din anii studenției de ideile de stânga, în noiembrie 1944 se înscrie în UTC, iar în martie 1945 – în PCR, de unde va fi exclus în 1956 pentru imposibilitatea de a deveni oportunist demagog sau măcar cameleon. El credea, de altfel, într-un comunism care, dacă va fi să vină, așa cum l-au predicat apostolii Mântuitorului, ne va converti pe toți locuitorii planetei.

Doi ani a funcționat ca secretar general al Frontului Democrat Universitar – Uniunea Națională a Studenților din România (1946 – 1948), conducând în acest timp o serie de delegații la diferite congrese și reuniuni ale tineretului democrat sau socialist. Din 1947 și până în 1951 a lucrat la Ministerul Afacerilor Externe. S-a căsătorit în 1949, soția sa Tatiana Brătescu fiind ilustra profesoară de limba rusă de la Liceul „Gh. Lazăr” din București. Și-a iubit soția, cum n-am mai întâlnit decât în literatură. Au avut trei copii: Stela (n. 1950), Tudor (n. 1952) și Irina (n. 1956) pe care i-au educat în mod deosebit. În ampla autobiografie „Ce-a fost să fie”, publicată la Humanitas în 2003, povestește cum, în fiecare săptămână discuta cu copiii săi câte o carte pe care le-o dăduse spre lectură, ca exercițiu spre a deveni intelectuali autentici.

Traseul profesional în domeniul medicinei a fost extrem de sinuos și fără meritele recunoașteri administrative. Din 1953 schimbă multe funcții și locuri de muncă: șef de lucrări la Centrul de Organizare a Ocrotirii Sănătății și Istoria Medicinii, șef al Laboratorului de Istoria Medicinii, la același centru; tot acolo – cercetător științific principal (1958); cercetător principal la Institutul de Igienă și Sănătate Publică (1959 – 1962); inspector de stat epidermiolog la Sanepidul raionului „V.I. Lenin” (din 1962); iar în colectivul de Istoria Medicinii de la Institutul de Igienă și Sănătate Publică (din 1969). Din 1960 – medic primar de sănătate publică, din 1966 – doctor în științe medicale. În învățământul superior medical: asistent la Catedra de biologie și parazitologie de la Institutul pentru Perfecționarea și Specializarea Medicilor și Farmaciștilor (1953 – 1955), preparator la Clinica medicală Colentina (1955-1956), lector de etică medicală (angajat cu ora) la IMF București (1970-73) și lector de etică generală și morală profesională la Facultatea de Medicină Veterinară din București (1971-1972).

În cadrul Societății Române de Istoria Medicinii a fost membru al Comitetului de conducere, de la înființare (1961), vicepreședinte al Comitetului național și președinte la filiala București (1977-1986). Membru în Comitetul Român pentru Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii. Coautor al tratatelor de Istorie a științei și tehnicii în România, redactor la „Noesis”, vicepreședinte al Comitetului pentru Studiul Demografiei Istorice de pe lângă Universitatea din București, membru al Comisiei pentru Antropologie și Etnologie a Academiei Române. A ținut rubrica de „Istoria medicinei” în revista „Muncitorul Sanitar” (1972-1974). Este membru al Societății Internaționale de Istoria Medicinii, membru de onoare al Societății Suedeze de Istoria Medicinii, membru corespondent al Societății de Istoria Științei și Tehnicii din Germania, membru în colegiul de redacție al revistei internaționale „Ethnomedizin” din Hamburg.

A participat activ și consistent cu comunicări valoroase la numeroase reuniuni științifice naționale și internaționale.

În opera sa științifică vastă și variată constă valoarea deosebită a moștenirii sale preponderent iatroistorică, dar și filozofică, respectiv – din domeniul eticii generale și deontologiei medicale.

Ca opere originale fundamentale, deschizătoare de drumuri în iatroistorie, consemnăm: „Hipocratismul de-a lungul secolelor”, „Etica medicală”, „Sănătatea Bucureștilor (1862-1944) (teza de doctorat), Tinerețea lui Carol Davila”, „Miracolul grec în medicină: hipocratismul”, „Freud și psihanaliza în România”, „Către sănătatea perfectă – O istorie a utopismului medical”, etc.

A mai publicat cărți remarcabile și în colaborare cu N. Vătămanu, P. Cernavodeanu, etc. Capitolele elaborate de G. Brătescu în tratatele de Istoria medicinei românești și universale sunt, de asemenea, de o valoare deosebită.

A tradus și a îngrijit numeroase ediții de scrieri introductive, care au pus în lumină valoarea și contextul în care au fost elaborate respectivele cărți (Claude Bernard: „Introducere în studiul medicinei experimentale”; Jaques Nicolle: „Louis Pasteur, un maestru al anchetei științifice”; Ibn Sina (Avicenna): „Poemul medicinei”; „Regimul sănătății al Școlii din Salerno sau Floarea medicinei”; Elisabeth Roudinesco: „De la Sigmund Freud la Jaques Lacan, Istoria psihanalizei în Franța”, etc.)

Ca autor, coautor, traducător, prefațator, îngrijitor de ediții, numele său se află pe mai bine de 100 de volume, la care trebuie să adăugăm sute de lucrări științifice și mii de articole în presă. Pentru toată această prodigioasă activitate a fost primit în Academia de Științe Medicale din România.

A muncit mult, cu pricepere și râvnă. Pentru toți iatroistoricii contemporani care se respectă, G.Brătescu a fost un model de magistru. Moartea lui este o grea pierdere pentru istoria medicinei românești.

Dumnezeu să-l odihnească în ceata dreptilor.

Dr. Mihai Neagu Basarab